

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Met een beetje lenigheid zou je kunnen zeggen dat het in dit verhaal uit Lukas over precies hetzelfde gaat als in de Tweede Kamer van de week, tijdens de algemene politieke beschouwingen. Over het *verbinden* van rijken en armen, om het voorkomen van een fundamentele kloof tussen mensen.

Maar in de Tweede Kamer - en zeker in de berichtgeving erover - dwaalden ze enorm af en ging het over de eigen ego's en reputaties; het zwartmaken dan wel het opkloppen ervan. Enfin, u hebt de gevolgen zelf kunnen zien - en hoewel er flinke maatregelen genomen werden, leidt het de aandacht van het overbruggen van de kloof tussen mensen flink af.

Opmerkelijk is dat óók bij de gelijkenis over de rijke man en de arme Lazarus de aandacht nogal eens wordt afgeleid van het overbruggen van de kloof tussen deze twee mensen. Afgeleid naar gedachten over het 'leven na de dood', over 'paradijs' en 'hel', over beloning en straf.

Mooie gedachten en wie weet ook werkelijk troost voor wie het in dit leven niet getroffen hebben. Maar het leidt enorm af - net als in de Kamer - van de *urgentie* van de situatie waar de gelijkenis ons wil hebben: dat er hier en nu in onze wereld zo'n enorme kloof is tussen rijk en arm.

Misschien is het goed om op voorhand te zeggen dat het geen verhaal is tégen rijkdom. Het gaat denk ik om de indringende vraag of je jouw naaste in nood die je vlak voor je deur tegenkomt ziet en hoort en hélp. Of we ons ervoor openen en ertoe zetten de kloof die er is te *overbruggen*.

Of een rijke een arme wil *ontmoeten*, zich op de één of andere wijze wil *verbinden*. En of een rijke er ook van doordrongen is dat dat hier en nu moet gebeuren, dat er een urgentie is. Want als de arme sterft is het definitief te laat!

In de gelijkenis is het zelfs zo, dat op het *moment* dat de arme sterft ook de rijke sterft. Dat is geen toeval, het wordt - daarvoor is het een gelijkenis - bewust zo verteld.

Want wat is *leven*? Er ligt een arme voor je deur. Als afval van de samenleving. Alleen honden verzorgen nog zijn zweren. En hij kan geen dag langer wachten op zijn brood. Stel: je loopt hem voorbij - is dát *leven*? Ben je dan niet op een bepaalde manier 'dood'? Is 'iets' in jou: "kunnen bestaan mét en vóór elkáár" - dan niet gestorven? Maar als je hem niét voorbij loopt, maar ziet en áánziet en hem in je hart sluit en helpt, ja: dán *lééf* je! Dat is leven en zo is het leven bedoeld.

Wanneer de arme sterft, sterft ook de rijke - wanneer de arme er niet meer is, en er voor de rijke dus niet meer de kans is hem te ontmoeten en te helpen - dan 'sterft' ook de rijke. Bijbels gezien is die dan 'dood'.

De gelijkenis zegt daarmee ook: niet alleen kan een rijke een arme laten leven. Maar een arme laat ook een rijke leven, écht leven, als mens in medemenselijkheid.

Je hebt elkaar nodig om volledig mens te zijn. Het is van levensbelang elkaar te ontmoeten. Hier en nu. Dát is het karakter van urgentie van dit verhaal.

Maar er is met dit verhaal in de hand altijd afgedwaald van het *hier en nu* naar het *hiernamaals*, naar beloning en straf. Dat het verlangen naar beloning of de angst voor straf ons wel menslievend zou maken...

Van iemand als de mysticus Eckehart kun je leren dat je medemenselijkheid niet doet om iets ‘buiten’ je, om je reputatie of zaligheid. Er is geen andere reden voor medemenselijkheid dan de medemens, dan de medemenselijkheid, *zelf*. En die is altijd hier en nu, op het moment van de ontmoeting met de medemens zelf.

Sterft de arme, dan sterft ook de rijke. Zo vertelt het verhaal. Die rijke gaat het voor de wind. Prima. Prachtige kleren, alle dagen feest - helemaal goed.

Voor zijn deur, als vuilnis: de arme, Lazarus. Hij ziet de rijke en zijn feesten. Hoopt dat er wat overschiet, ‘van de tafel valt’. Maar nee, dat gebeurt niet, alleen honden die zijn zweren likken.

Dat is niét prima en niét goed, er is een kloof. En die kloof wordt niet overbrugd. Zoals zo vaak in onze wereld.

De arme sterft. Maar hij wordt niet begraven - wie zou dat ook moeten doen en vooral: betalen? Nee, maar *engelen* dragen hem weg tot in de schoot van Abraham, zegt de gelijkenis met dat ontroerende beeld als van een liefkozing.

In *Abrahams* geborgen ‘schoot van ontferming’. *Abraham*: vader van álle volken, een *zegen* voor álle volken. Met de nadruk op ‘alle’, dus ook de mensen aan *beide* zijden van die kloof, rijk én arm.

En de rijke wordt keurig begraven, hij kan het zich permitteren. We konden afgelopen maandag in London zien hoe prachtig zo’n rijke begrafenis kan zijn.

Je zou zeggen: het verhaal is klaar, want de hoofdrolspelers zijn dood. Maar als ergens blijkt dat in het Evangelie de dood niet het laatste woord heeft, dan is dat hier. Ik bedoel nogmaals *niet* dat er over een ‘leven na de dood’ wordt gespeculeerd, maar *wel* dat er aan de dood voorbÍj nog stééd’s een en ander te *zeggen* valt over het leven.

En ja, in dié zin is de arme Lazarus niet ‘dood’ dat zijn stem ‘nog steeds gehoord wordt’, misschien wel meer dan tijdens zijn ‘leven’. Net als in Johánnnes’ verhaal over de opwekking van Lazarus, staat ook hier de ‘dode’ Lazarus weer lévend vóór ons. En voor vader Abraham, die hier het woord doet, geldt hetzelfde.

En nu gaat het in de rest van de gelijkenis in wezen tussen wat ik zou willen noemen ‘Abrahams wereld’ én ‘de wereld van Hades’.

Want in ‘de wereld van Hades’, horen we, bevindt zich de rijke. En associeert u dat nou niet te snel met de ‘hel’ of ‘het vagevuur’ of ‘de onderwereld’, met de straf voor zijn slechtheid na zijn dood.

Ik heb nog maar weer eens even opgezocht waar *Hades* voor staat - en dat is frappant. Hades is de god van de onderwereld, het schimmenrijk. Maar *ook* is hij de god van *rijkdom* en dure materialen. Ook is het zo dat hij meedogenloos niemand toestaat ooit nog terug te keren naar het rijk van de levenden. En tenslotte dat de bewoners van zijn rijk zich gekweld weten - u ziet: het zijn allemaal elementen ook in de gelijkenis.

Abrahams wereld is waar men zich over de arme ontfermt. In *Abrahams* wereld wordt - in de gelijkenis - niet *gezwegen*. De rijke richt zich niét tot Hades, die zwijgt meedogenloos, de situatie is toch onomkeerbaar. Maar Abraham staat hem - hoe ver wég ook - te woord. Je zou bijna zeggen: er valt in *Abrahams* wereld nog iets te leren. *VoorbÍj* de dood.

De rijke roept van verre Abraham aan. Met zijn wroeging en pijn. ‘Vader Abraham!’, roept hij, ‘stuurt U alsjeblieft Lazarus even om mij bij te staan!’ Hij blijkt - wat een gotspe - Lazarus nu wel degelijk en ook bij zijn naam te kennen. En heeft hem nu nodig - behandelt hem als was het zijn bediende. Hoe krijgt hij het over zijn lippen, denk je. Geen wonder dat zijn tong brandt....

Abraham zwijgt niet. Hij antwoordt: ‘Jij had een góéd, Lazarus een verschrikkelijk leven. Zou je het kunnen begrijpen wanneer dat eens wordt omgekeerd? Er was immers die kloof die jij in je leven niet kon overbruggen naar hem toe, die kloof tussen arm en rijk? Wel die is er dus nog steeds...’.

De rijke houdt vast: hij heeft ‘in het huis van zijn vader’ vijf broers. Laten *die* dan gewaarschuwd worden. Dat is prachtige taal: bij ‘het huis van mijn vader’ moet je aan een gezin, een gemeenschap, ja: aan de *samenleving* denken.

En dan spelen de getallen een boeiende rol: ‘zeven’ is het getal van de volheid, de compleetheid van alle mensen, dan valt er niemand buiten de boot - bij ‘zeven’. De rijke zegt: ‘Ik heb *vijf* broers’. Dan is hij *zélf* nummer *zes* en wie anders dan de arme Lazarus zou nummer *zeven* geweest kunnen zijn? Geweest *moeten* zijn? Maar ja, men zag Lazarus niet staan, *hém* lieten ze liggen. De samenleving kent een kloof.

Abrahams antwoord: ‘Ze hebben Mozes en de profeten. De samenleving kan heel goed weten wat recht en goed is om te doen, wat medemenselijkheid is. Dat weet je allemaal, hier en nu. Mozes en de profeten spreken meer dan eens over armen zoals Lazarus en hoe je voor elkaar van betekenis kunt zijn’.

En dan vraagt de rijke voor de derde keer naar Lazarus, dat hij naar de aarde terugkeert, omdat een *dode die terugkeert* nu eenmaal meer indruk maakt, ‘dan zullen ze wel anders gaan denken’.

Waarop Abraham zegt: ‘Als ze naar Mozes en de profeten niet luisteren, dan ook niet naar iemand die uit de doden opstaat’.

En zo is dat. We komen Lazarus dagelijks tegen, achter het gezicht van elke behoeftige die je ontmoet. En zegt Jezus niet dat als je een arme te eten geeft, dat je dan *hém* te eten geeft?

Máár: een *mens in nood* zal zich nooit *ánders* aan je vertonen dan *als een mens in nood*. Hier en nu. Nooit zul je ‘Lazarus’ in hem herkennen. Of Jezus, Of een ‘uit de doden opgestane’ - wanneer je de *arme als zodanig* niet herkent, de kloof niet overbrugt en de ontmoeting uit de weg gaat. ‘Armen zullen er altijd zijn bij jullie’.

Zolang zij er zijn en leven, leven u en ik. Zolang we in een ander mens ook de behoeftige die hij of zij is herkennen en willen ontmoeten, zullen wij leven als mens en medemens, als hulp en tegenover voor elkaar.

Moge het zo zijn - Amen.